

## ВИВЧЕННЯ СТЕРЕОТИПІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДІ

*Метою статті є узагальнення й систематизація теоретичних знань стосовно сутності соціальних стереотипів як передумови інтелектуального розвитку молоді. У статті використані: метод наукового узагальнення, методи аналізу, синтезу, системного підходу. Виконане теоретичне дослідження дозволило запропонувати підхід, що забезпечує подолання стереотипів і досягнення інтелектуального розвитку молоді засобами цілеспрямованого педагогічного впливу. Підхід представлений у вигляді соціальної технології. У подальшому слід зосередити увагу на практичному дослідженні домінуючих у масовій свідомості молоді стереотипів із застосуванням соціально-психологічних методик.*

**Ключові слова:** *стереотипи, молодь, інтелектуальний розвиток, педагогічний вплив, соціальна технологія*

**Постановка проблеми.** Молодь є активним учасником соціальних взаємовідносин. Від того, як формується її мислення й поведінка, залежить нинішній стан і майбутній розвиток суспільства, його здоров'я, енергія, менталітет. Як відомо, сучасне інформаційне суспільство висуває вимоги саме до інтелектуального розвитку людини – цінуються її знання, володіння інформацією, креативність, здатність до творчого вирішення будь-яких питань. Розвиненість інтелекту людини органічно пов'язують із його практичною спрямованістю. При цьому особливе значення має діалогічність мислення, його альтернативний характер. Діалогічному мисленню притаманні гнучкість, відкритість, конструктивність, що відрізняє його від догматичного, стереотипного мислення з рисами авторитаризму, консерватизму, конфронтації. Теоретична і практична важливість і значимість вказаних питань зумовили підвищений інтерес до них у світі. Так, дослідження творчої активності людини є однією з найбільш актуальних проблем сучасності [4].

Пошук молоддю власної моделі поведінки здійснюється під впливом стереотипів. Для того, щоб зрозуміти особливості світогляду людини, забезпечити її інтелектуальний розвиток, необхідно поглибити й розширити наше уявлення про стереотипи. У подальшому одержані фундаментальні знання дозволять обґрунтовувати заходи цілеспрямованого педагогічного впливу на свідомість і поведінку молоді через діяльність соціальних інститутів освіти.

**Аналіз актуальних досліджень.** Явище соціальних стереотипів, їх роль у формуванні суспільної думки вперше дослідили вчені У. Ліппман, Д. Катц, П. Брейлі. Згодом власні концепції запропонували К. Юнг, Т. Петтигрю, Г. Теджфел, Д. Гамільтон та інші. Проблему стереотипів досліджують також вітчизняні вчені: А. Авалов, О. Блинова, І. Бруснецов,

Л. Мінаєв, О. Прокопчук, О. Рябокони, О. Яцина та інші. Однак одержувані результати є досить розрізнені, в основному вони присвячені впливу ЗМІ на формування конкретних стереотипів, методам їх подолання й не торкаються загальних проблем інтелектуального розвитку людини.

**Метою статті** є узагальнення й систематизація теоретичних знань щодо сутності соціальних стереотипів як передумови інтелектуального розвитку молоді.

Для досягнення мети вирішувалися такі завдання: узагальнено й систематизовано теоретичні положення щодо сутності соціальних стереотипів і явища стереотипізації; запропоновано підхід, що забезпечує подолання стереотипів і інтелектуальний розвиток людини засобами педагогічного впливу.

**Методи дослідження.** У статті використані: метод наукового узагальнення (при обґрунтуванні висновків), методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, системного підходу (при визначенні сутності стереотипів і явища стереотипізації).

**Виклад основного матеріалу.** Як відомо, взаємодія людини з зовнішнім світом відображається в її свідомості у вигляді суб'єктивних образів. Відбиток соціальних об'єктів має деякі особливості: кожна людина, тісно спілкуючись із безліччю інших людей, постійно стикається з подібними обставинами, ситуаціями, характеристиками соціальних об'єктів. Останнє спричиняє появу в свідомості цілого ланцюга образів. При цьому виявляється достатнім знати одну рису чи ознаку соціального об'єкта, щоб відтворити його образ.

На думку В. Н. Лавриненко [3, 115], найбільш суттєві з точки зору орієнтації в реальних життєвих ситуаціях цілісні образи соціальних явищ можна назвати знаковими системами або значеннями. Засвоєні індивідом значення виступають у ролі еталонів, регуляторів поведінки. Конкретними видами значень є соціальні стереотипи. Їх можна характеризувати як приклади сприйняття й поведінки для найбільш часто вживаних ситуацій.

Розглянемо сутність поняття «соціальний стереотип». Не викликає сумніву таке визначення: соціальний стереотип – це відносно стійкий і спрощений образ соціального об'єкту – групи, людини, явища, події тощо [5, 35]. Соціальні стереотипи формуються при нестачі інформації шляхом узагальнення власного досвіду й уявлень, існуючих у суспільстві. Ті соціальні стереотипи, що проявляються в поведінці, формуються, головним чином, під впливом зовнішнього середовища (колективного й індивідуального досвіду, звичаїв і традицій) у процесі соціалізації особистості. При цьому пізнавальні здібності людини відіграють значно меншу роль. Стереотипи задають напрямок мисленню, пам'яті, увазі й ініціюють пошук аргументів і доказів, що підтверджують їх правоту. У дійсності соціальні стереотипи далеко не завжди є точними. Оскільки вони можуть стосуватися макрорівня (процесу пізнання, формування картини

світу) і мікрорівня (міжособистісної взаємодії), то й наслідки дій стереотипів мають великий діапазон: від прискорення процесу пізнання до деформації образу оточуючої реальності. Тому логічним є припущення, що вивчення особливостей поведінки людини в конкретних обставинах неможливе без дослідження сутності соціальних стереотипів.

Соціальні стереотипи можна класифікувати: за змістом – на етнічні, релігійні, професійні, ідеологічні, вікові та інші; за спрямованістю – на позитивні, негативні, нейтральні; за формою – на занадто узагальнені, занадто спрощені; за відповідністю реальності – на істинні, приблизні, невірні.

Характерними для будь-яких видів стереотипів є такі властивості: спрощувати спілкування за рахунок його уніфікації й формалізації; безпосередньо впливати на прийняття індивідуальних рішень, виконуючи роль своєрідного шаблону в свідомості; дозволяти сприймати і використовувати тільки ту нову інформацію, яка відповідає сутності стереотипу; зберігатися в свідомості тривалий час, навіть передаватися нащадкам; зі збільшенням відстані між індивідом і соціальним об'єктом перетворюватися на грубу й незграбну копію останнього.

Можна погодитися з думкою, що стереотипізація – це сприйняття, класифікація, оцінка соціальних обставин чи подій, розповсюдження їх характеристик, сформульованих будь-якою соціальною групою на основі певних уявлень (стереотипів) [5, 36].

Стереотипізація передбачає класифікацію (категоризацію) можливих форм поведінки людей, віднесення нової інформації щодо цього до вже готових каталогів. У свою чергу, категоризація – це організація уявлення про оточуючий нас світ шляхом групування об'єктів. Якщо люди, які входять у групу, подібні, то це допомагає пізнати й саму групу. У такому разі категоризація може бути корисною – вона дає необхідну інформацію при мінімумі зусиль. Крім того, стереотипізація (категоризація) буває корисною при дефіциті часу, перевантаженні, втомі, емоційному збудженні, при недостатньому життєвому досвіді. Такий підхід спрощує «картину світу», не дозволяє сприйняти соціальне явище цілісно і всебічно. У цих умовах прийняті рішення не відповідають критерію оптимальності, вони є або занадто абстрактними, схематичними, або – занадто конкретними.

Дослідження, проведені американськими вченими [1, 439], показали, що стереотипи мають когнітивні причини й когнітивні наслідки. Так, стереотипні переконання й установки, мотивовані забобонами, існують завдяки не лише своїй соціальній обумовленості, але є супутніми продуктами нормального процесу мислення. Велика кількість стереотипів виникає внаслідок того, що людина природнім шляхом прагне звести складні взаємозв'язки з іншими до більш простих. Вони подібні до емоцій сприйняття – супутніх продуктів людської здібності пояснювати оточуючий світ.

Когнітивні наслідки стереотипів проявляються в тому, що люди не є лише спостерігачами соціальних явищ і процесів, що ведуть рахунок всіх «за» і «проти» своїх пристрастей. Навпаки, скоріше за все це пристрасті направляють у потрібне русло нашу увагу, інтерпретації і пам'ять. Коли член групи веде себе відповідно до наших очікувань, ми із вдовolenням відмічаємо цей факт, знову переконуємось у справедливості своєї думки. Якщо ж поведінка члена групи не відповідає очікуванням, ми шукаємо аргументи для виправдання цієї поведінки або інтерпретуємо її по-іншому.

Таким чином, ми намагаємось зберегти стереотипи, а вони впливають на те, як ми пояснюємо поведінку, як її виправдовуємо, як запам'ятовуємо. Причому негативне уявлення про людину важко зруйнувати, навіть при наявності незаперечних фактів, а позитивне – легко.

Опір негативних стереотипів новим фактам наскільки сильний, що наша свідомість готова ввести нову категорію стереотипів, яка буде відповідати реаліям, і зберегти базовий стереотип. Якщо ж існує негативний стереотип про групу і яскрава позитивна інформація про індивіда, то остання, як правило, переборює стереотип.

Таким чином, очевидним стає факт: стереотипне сприйняття соціальних явищ, поведінки людей тісно пов'язане зі стереотипним пізнанням світу.

Психологи стверджують [2, 255], що існує велика різниця між безпосереднім, рецептивним пізнанням світу і стереотипним. Стереотипне пізнання – це лише каталогізація нової інформації, тобто віднесення її до вже відомих рубрик без конкретного сприйняття явища чи процесу зі всіма його особливостями.

Оточуючий нас світ складний і динамічний, тому оперування статичними абстракціями чи теоретичними конструктами є лише сурогатом пізнання. Це не означає, що в науці і в освіті не можуть використовуватись абстракції, узагальнення, категоризації, але вони повинні тісно пов'язуватися з реальністю й мати усвідомлюваний зміст. Якщо ця умова не виконується, то діяльність і поведінка людини втрачає гнучкість, адаптивність, творчу винахідливість.

Стереотипними можуть бути увага, сприйняття, мислення, мова.

Стереотипізація уваги означає категоризацію вже відомої інформації і визначення місця в цій системі понять для нової. Така організація психічного процесу дозволяє організму зекономити сили й досягти часткового автоматизму поведінки.

Крім уваги-категоризації, існує вільно плаваюча увага (за З. Фрейдом). Вона буває активною й пасивною. З. Фрейд вважав, що пасивна повинна переважати. Активна увага звичайно потребує переносу власних очікувань на реальний світ, а останній людина може не сприймати. Тому З. Фрейд рекомендував людям бути пасивними, виявляти інтерес лише до того, що

реальність хоче нам повідомити, намагатися сприйняти внутрішню сутність інформації, а не прагнути підігнати її під свої теорії, схеми й концепції. Це дасть змогу концентрувати увагу на проблемі, а не власному Я.

Цікавим є порівняння А. Маслоу двох різних підходів до сприйняття явищ і предметів оточуючого світу вченим і митцем. Перший прагне систематизувати інформацію, порівнюючи її й узагальнюючи. Другий сприймає явища і предмети як унікальні, самостійні, індивідуальні. Використання стереотипів ученим заважає приймати оригінальні рішення. У той самий час безпосереднє сприйняття світу митцем може бути поверховим, неглибоким. Тобто використання одночасно двох підходів і вченим, і митцем дозволить їм позбавитися недоліків свого світосприйняття (додасть інтуїції вченому й розуміння сутності явищ митцю) і забезпечити бачення реальності в цілому.

Стереотипізація сприйняття подібна до використання штампів і банальних фраз у мові. При знайомстві з певними людьми, явищами, предметами ми скоріше схильні надати їм місце в своїй раніше побудованій схемі, ніж сприйняти і зрозуміти їх унікальність, індивідуальність, відмінності від інших. Якщо ж нова інформація не відповідає схемі, то ми здатні її відкоригувати, змінити форму і все-таки привести в відповідність до схеми.

Стереотипізація сприйняття явищ через категоризацію потребує лише долей секунд, а для усвідомленого їх сприйняття й розуміння необхідно багато часу і зусиль. Крім того, визначення категорії нових явищ здійснюється на основі найбільш помітних характеристик. Це може бути причиною первинного помилкового сприйняття. У подальшому нова інформація, що не співпадає з наявною, вважається випадковою і не приймається до уваги. Так люди можуть протягом довгого часу помилятися, не помічаючи очевидних фактів.

Стереотипізація мислення має три напрями: стереотипізація проблем; стереотипізація методик вирішення проблем; стереотипізація готових рішень.

Стереотипне мислення є протилежністю креативності й винахідливості. До стереотипізації проблем прагнуть люди, невпевнені в собі, з проявами неврозів. Вони намагаються впорядкувати все своє життя, передбачити хід подій. Тому при сприйнятті проблеми, перш за все, визначають, до якої категорії вона може бути віднесена. Для цього шукають ознаки схожості з уже відомими проблемами.

Стереотипізація проблем автоматично веде до стереотипізації технік і методик вирішення проблем. Якщо людина в минулому вже розв'язувала подібні задачі, то в неї є готові алгоритми, до яких вона звертається. Стереотипізація технік і методик має як позитивні, так і негативні сторони. До перших можна віднести простоту вирішення проблеми, економію сил і

часу, зменшення тривожності тощо. До других – відсутність гнучкості, адаптивності, креативності.

Найбільш відомим прикладом стереотипізації рішень і відповідей є раціоналізація. Її сутність полягає в тому, що слідом за визначенням готового рішення йде інтенсивна інтелектуальна діяльність із пошуку обґрунтування для нього. Це лише вдавання мислення, а не саме мислення, тому що висновки з'явилися без аналізу сутності проблеми. Часто люди й не намагаються знайти обґрунтування для рішень чи відповідей. Вони просто впевнені в своїй думці і не прагнуть щось аналізувати. Такий підхід потребує від людини зовсім мало зусиль.

Стереотипізація здійснюється не лише через раціоналізацію, а й шляхом пошуку асоціацій, тобто порівняння даної проблеми з уже відомими. При цьому діють процеси пам'яті, а не сприйняття.

Альтернативою категоризації і стереотипізації є холістичне динамічне мислення, зорієнтоване на максимально точне сприйняття сутності проблеми, що постала перед людиною. Вона досліджується ретельно і всебічно, докладаються зусилля до визначення її власної природи, щоб побачити рішення в самій проблемі. Зміст холістичного динамічного мислення можна відобразити словами: «Не знаю, давайте подивимося». Асоціативне мислення зорієнтоване на пошук зв'язку даної проблеми з уже відомими.

Ще одним шляхом стереотипізації висновків є копіювання чужих думок. Причиною такої поведінки є широко розповсюджений в суспільстві конформізм. Це явище, з одного боку, вважається характерним для здорової людської істоти, з іншого, слабко вираженою психопатологією, у будь-якому разі, висновки, сформульовані під впливом конформістських факторів, не можна вважати думками – це стереотипи висновків, запозичених у соціально значущих людей.

Мова – це своєрідний засіб категоризації, що дає можливість визначити й передати унікальність і специфічність явищ і предметів за допомогою ярликів. Тобто мова є своєрідним містком між реальністю і людиною. Це стосується літературної мови, а коли вона спрощується, втрачає своєрідність, перетворюється в набір штампів, девізів, стереотипів, то зв'язок між реальністю й людиною розривається, спостерігається уповільнення психічного розвитку, зниження сприйняття, гальмування мислення. Мова не передає думку, а ховає її.

Тому, розуміючи значення мови для пізнання реальності, слід пам'ятати про її особливості: наукова мова не завжди може бути настільки влучною, щоб адекватно відображати реальність; вона не завжди встигає відповідно реагувати на зміни реальності в просторі і часі.

У процесі пізнання велике значення має формування звичок, які дозволяють вирішити нову проблему, використовуючи свій попередній успішний досвід. У цьому разі, як і раніше, використовується класифікація й

категоризація проблем. При появі нової проблеми людина шукає, до якої з відомих категорій ця проблема належить. Потім із низки альтернативних рішень вона обирає найбільш ефективно для даної категорії проблем.

Цей шлях пізнання реальності є досить поширеним. Він, як і розглянуті раніше, є спробою складний динамічний світ «зупинити» і уявити його як статичний об'єкт. Тому й наслідки пізнання реальності через формування звичок відомі: спрощення картини світу; втрата важливої інформації.

Вважається, що формування звичок полегшує адаптацію й вивільняє час та інтелектуальні ресурси для вирішення проблем більш високого рівня. Однак, стереотипні звички повинні передбачати гнучкість до змін зовнішнього середовища, а це не завжди можливо, тому наявність стереотипних звичок може мати більше негативних наслідків, ніж позитивних. Головні з них – гальмування винахідливості, творчості, креативності; підміна мислення, сприйняття, навчання стереотипними звичками.

Узагальнюючи сказане, можна зробити такі висновки: оскільки наукове дослідження проблеми чи явища передбачає значний відсоток абстракції, то будь-яка одержана теорія дає його неповну, односторонню характеристику. Розширює наше знання емоційне сприйняття явищ як унікальних і цілісних, переживання, характерне для художніх типів особистостей, інтуїція, ірраціональний підхід. Про це слід пам'ятати, розпочинаючи будь-яку інтелектуальну діяльність.

Виникає запитання: чи можна існувати й реалізовувати себе в житті, користуючись стереотипним підходом?

Психологи стверджують [2, 266], що людина може існувати, спираючись на набір готових стереотипів, сформованих за перші десять років життя. Причому ці стереотипи протягом подальшого життя не змінюються. Така людина може мати навіть високий IQ, що дозволить їй займатися інтелектуальною діяльністю, яка буде спрямована на пошук доказів правильності своїх готових ідей. Звичайно, така діяльність теж може бути корисною, але раціоналізація, що лежить в її основі, не може порівнюватися з продуктивним, творчим мисленням.

Дослідження поведінки й діяльності особистості можна здійснювати з позицій редуційно-аналітичних або холістично-аналітичних. Перший підхід ґрунтується на припущенні, що особистість – це самостійний організм, який має складну структуру. Другий – на припущенні, що особистість – це частина єдиного цілого, тому для її вивчення потрібно зрозуміти сутність цілого й роль частини, яка нас цікавить.

Нам здається більш виваженим другий підхід, бо він дозволяє одночасно вивчати вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на поведінку. При цьому вплив зовнішніх факторів слід урахувувати, а дію внутрішніх факторів – свідомо спрямовувати. Тобто, розвиваючи активне мислення,

потрібно формувати систему переконань, відповідний світогляд особистості. Це завдання покликана й має розв'язувати система освіти. Для його вирішення слід задіяти ресурси соціалізації молоді [4]. З'ясувати сутність і логіку необхідних кроків дозволяє розробка соціальної технології. Соціальна технологія – це чітка послідовність етапів, виконуваних операцій, заходів впливу, які застосовуються для вирішення наявних проблем у конкретному соціальному середовищі. Нами пропонується підхід, представлений у вигляді соціальної технології (рис. 1), сутність якого полягає в подоланні стереотипів і забезпеченні інтелектуального розвитку молоді засобами цілеспрямованого педагогічного впливу.

Вирішення поставленого перед закладами освіти завдання слід розпочинати з побудови цілісної, постійно збагачуваної системи теоретичних знань про соціальні стереотипи і явище стереотипізації (1-й етап соціальної технології).

Другим її етапом є вияв існуючих стереотипів мислення й поведінки сучасної молоді. Для вияву соціальних стереотипів необхідно виконати такі дії: зафіксувати найбільш популярні теми неформальних бесід молоді; провести соціально-психологічні дослідження за допомогою методів спостереження, опитування (анкетування й інтерв'ювання), незакінчених речень, асоціацій. При цьому ключові питання, які потребують з'ясування, такі: чи є одержання знань усвідомленою потребою для молоді, чи вважається вища освіта цінністю, чи мотивована молодь на розвиток і саморозвиток? Узагальнення одержаної за допомогою зазначених методів інформації дозволить установити домінуючі стереотипи мислення й поведінки молоді.

Наступним (3-м) етапом соціальної технології повинен стати аналіз і оцінка одержаних результатів із точки зору їх відповідності вимогам інформаційного суспільства. Наявність систематизованих знань (1-й етап) дозволяє напрацювати обґрунтовані пропозиції щодо заходів педагогічного впливу (4-й етап), спрямованих на подолання недоліків мислення й поведінки особистості, виявлених на 2-му і 3-му етапах, і втілити їх у життя.

На завершальному (5-му) етапі соціальної технології доцільно здійснити перевірку ефективності втілюваних педагогічних заходів щодо інтелектуального розвитку особистості. У разі їх неефективності слід знову звернутися до теоретичних знань і обґрунтувати нові заходи впливу.

**Висновки.** Таким чином, узагальнення й систематизація теоретичних знань щодо сутності стереотипів дозволили запропонувати соціальну технологію вирішення проблеми подолання стереотипів і забезпечення інтелектуального розвитку молоді засобами цілеспрямованого педагогічного впливу.



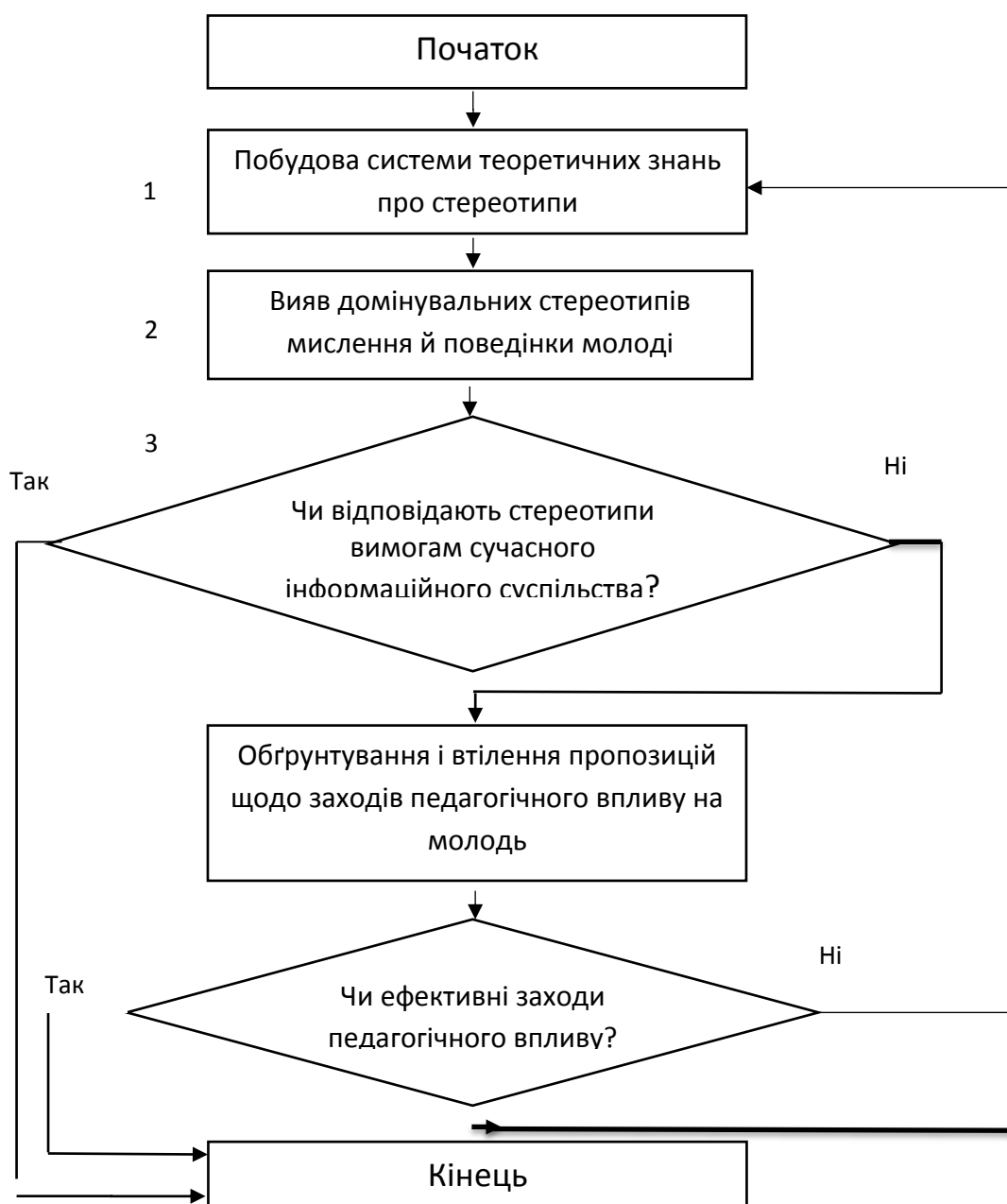


Рис. 1. Запропонована соціальна технологія вирішення проблеми

У подальшому слід зосередити увагу на практичному дослідженні домінуючих у масовій свідомості молоді стереотипів із застосуванням соціально-психологічних методик (2-й етап соціальної технології). Аналіз і оцінка одержаної інформації дозволять зробити висновки щодо соціально-психологічного здоров'я молодого покоління й суспільства в цілому, дати прогнози на майбутнє.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Майерс Д. Соціальна психологія / Д. Майерс. – СПб. : Питер, 2003. – 752 с.
2. Мотивація и личность. 3-е изд. / Абрахам Маслоу. – СПб. : Питер, 2003. – 352 с.
3. Психологія и етика делового общения : уч. для вузов / под ред. В. Н. Лавриненко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415 с.
4. Сасіна Л. О. Розвиток мислення в процесі соціалізації / Л. О. Сасіна // Матеріали за 11-а Міжнародна научна практична конференція «Образованного и наука та на XXI век». – 2015, Том 5, Софія : «Бялград – БГ» ООД. – С. 94–98.

5. Социальная психология : уч. пос. для вузов / сост. : Р. И. Мокшанцев, А. В. Мокшанцева. – Новосибирск : Сиб. Соглашение ; М. : ИНФРА-М, 2001. – 408 с.

### РЕЗЮМЕ

**Сасина Л.** Изучение стереотипов как предпосылка интеллектуального развития молодежи.

*Целью статьи является обобщение и систематизация теоретических знаний о сущности социальных стереотипов как предпосылки интеллектуального развития молодежи. В статье использованы: метод научного обобщения, методы анализа, синтеза, системного подхода. Выполненное теоретическое исследование позволило предложить подход, обеспечивающий преодоление стереотипов и достижение интеллектуального развития молодежи средствами целенаправленного педагогического воздействия. Подход представлен в виде социальной технологии. В дальнейшем следует сосредоточить внимание на практическом исследовании доминирующих в массовом сознании молодежи стереотипов с применением социально-психологических методик.*

**Ключевые слова:** стереотипы, молодежь, интеллектуальное развитие, педагогическое воздействие, социальная технология.

### SUMMARY

**Sasina L.** Studying of stereotypes as a precondition for the intellectual development of youth.

*Young people are active participants in social relations. The current state and future development of society, their health, energy and mentality depend on how their thinking and behavior are formed. As we know, modern information society sets the conditions precisely to the intellectual development of the person – his knowledge, possession of information, creativity, ability to solve any problems are count more. Searching by young people for their own behavior model is carried out under the influence of stereotypes. In order to understand the characteristics of the human world, to ensure its intellectual development, it is necessary to deepen and expand our understanding of stereotypes.*

*The aim of the article is generalization and systematization of theoretical knowledge about the nature of social stereotypes as a prerequisite for the intellectual development of youth. In the article the method of scientific generalization, methods of analysis, synthesis and systematic approach are used. The theoretical study, that is done, allows proposing an approach that provides the overcoming of stereotypes and achieves intellectual development of youth by means of purposeful pedagogical influence. The approach is presented in the form of social technology.*

*Social technology includes five stages. The first one is the formation of a complete, constantly updated system of theoretical knowledge about social stereotypes and the phenomenon of stereotyping. The second one is detection of the existing stereotypes of thinking and behavior of today's youth with the help of socio-psychological methods. The third stage of the technology is the analysis and evaluation of results in terms of their compliance with the requirements of the information society. The fourth and fifth stages of the technology are performed, if the analysis has shown negative results.*

*The presented approach is one of the possible ways to solve the acute social problems – to overcome stereotypes and ensure the intellectual development of youth.*

*In the future attention should be focused on the practical research of the dominant in the mass consciousness of youth stereotypes. Such information will allow drawing conclusions about the social and psychological health of this young generation and society in general, giving a prognosis for the future.*

**Key words:** stereotype, youth, young people, intellectual development, pedagogical impact, social technology.